

Резюме

В статье рассматриваются вопросы предупреждения формирования личности корыстного насильственного преступника под влиянием неформальной криминогенной группы.

Ключевые слова: криминогенные группы, низкостатусная молодежь, предотвращение совершения корыстных насильственных преступлений.

Summary

In the article the questions of warning of forming of personality of mercenary violent criminal are examined under influence of informal criminogenic group.

Key words: criminogenic groups, low-status young people, prevention of feasance of mercenary crimes of violence.

Отримано 14.10.2010

К. П. ЗАДОЯ

Костянтин Петрович Задоя, кандидат юридичних наук, асистент кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ПРОБЛЕМА КОНКУРЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ
(КРИМІНАЛЬНИХ ЗАКОНІВ) У НАУЦІ ПОСТРАДЯНСЬКОГО (РАДЯНСЬКОГО)
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА В НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ДЕРЖАВ,
ЯКІ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї**

Проблема конкуренції кримінально-правових норм традиційно перебуває у фокусі уваги пострадянської кримінально-правової науки. Зокрема, її дослідженню були присвячені наукові публікації В. О. Навроцького, О. К. Маріна, П. П. Андрушка, Л. В. Іногамової-Хегай, В. М. Кудрявцева, Є. В. Благова. Проте незважаючи на велику увагу з боку наукової спільноти, вона досі не знайшла однозначного та послідовного розв'язання.

Необхідно зазначити, що радянські та пострадянські науковці фактично лишали поза увагою той факт, що конкуренцію кримінально-правових норм досліджували й у науці кримінального права держав, які відносяться до романо-германської правової сім'ї (наприклад, Німеччини, Іспанії, Аргентини). У цій статті ми спробуємо порівняти підходи до розуміння конкуренції кримінально-правових норм, що склалися в науці пострадянського (радянського) кримінального права та в науці кримінального права держав, що відносяться до романо-германської правової сім'ї.

Перш ніж перейти до предмета нашого дослідження зауважимо, що в німецькій та іспанській теорії кримінального права традиційно використовують не термін «конкуренція норм», а термін «конкуренція законів». А якщо говорити ще точніше – «уявна конкуренція законів». Франц фон Ліст обґрунтовує вживання цього терміну тим, що жодні закони не конкурують, оскільки застосовується лише один з них¹.

Класична теорія конкуренції кримінальних законів у кримінальному праві держав романо-германської правової сім'ї. Першим, хто предметно звернув увагу на проблему конкуренції кримінально-правових норм, був німецький криміналіст Адольф Меркель. Він розглянув ситуації, коли існує декілька кримінальних законів, які охоплюють «один і той самий злочин». На його думку, ці ситуації за своєю юридичною природою відрізняються від ідеальної сукупності злочинів. По суті, А. Меркель виділяв лише один вид конкуренції законів – конкуренцію загального та спеціального законів².

Більш повно та системно підійшов до даної проблеми інший видатний німецький криміналіст – Карл Біндінг. Він розробив класифікацію випадків конкуренції кримінальних законів, яка на далі стала ядром так званої «класичної» теорії конкуренції кримінальних законів, зокрема в німецькій та іспанській науці кримінального права. Отже, К. Біндінг виділив 4 види конкуренції кримінальних законів: а) конкуренція між загальним та спеціальним законами; б) конкуренція між альтернативними законами; в) конкуренція між основним та субсидіарним законами; г) конкуренція між законами, один з яких поглинає інший (нім. – *Konsumtion*, ісп. – *consuncion*)³.

Зміст конкуренції між загальним та спеціальним законами, в інтерпретації К. Біндінга, в цілому є подібним до традиційного розуміння конкуренції загальної та спеціальної норм у пострадянській теорії кримінального права. Правило вирішення конкуренції загального та спеціального законів є тотожним правилу подолання конкуренції загальної та спеціальної норм – пріоритет має надаватися спеціальному закону (нормі).

Зміст конкуренції альтернативних законів розкрито К. Біндінгом не досить чітко, тому слід звернути увагу на конкретні ситуації, які, на думку німецького криміналіста, є проявами цього різновиду конкуренції

законів. Зокрема, до них він відносив: а) ситуації, коли суспільно небезпечне діяння особи поєднується з декількома обтяжувальними обставинами, передбаченими різними положеннями кримінального закону; б) ситуації, коли внаслідок помилки законодавця обставина, що за своєю юридичною природою має обтяжувати кримінальну відповідальність особи, насправді пом'якшує її. Цей вид конкуренції законів К. Біндінг пропонував вирішувати на користь більш суворого кримінального закону (орієнтир – межі санкцій відповідних положень Особливої частини). Якщо ж конкуруючі закони є однаково суворими, правозастосовчий орган може обрати будь-який з них.

Конкуренція між основним та субсидіарним законами, на думку К. Біндінга, має місце тоді, коли два кримінальні закони частково «охоплюють» суспільно небезпечну поведінку особи і при цьому не перебувають у співвідношенні загального та спеціального законів. Прикладами цього виду конкуренції законів він вважає випадки, коли незаконна вакцинація призводить до тілесних ушкоджень чи смерті людини, або випадки, коли умисне вбивство людини спричинено шляхом заповідання їй численних тілесних ушкоджень. Вирішуватись конкуренція основного та субсидіарного законів має на користь першого з них.

Конкуренція між законами, один з яких поглинає інший, за словами К. Біндінга, має місце тоді, коли «один кримінальний закон включає в себе склад злочину та покарання, передбачені іншим законом». Типовим прикладом цього виду конкуренції є випадки вчинення складених насильницьких злочинів. Вирішуватись цей вид конкуренції повинен на користь більш «повного» закону.

Запропоноване К. Біндінгом розуміння конкуренції законів стало традиційним для німецької теорії кримінального права. Водночас воно не сприймалося як абсолютна догма – наприклад, деякі криміналісти пропонували відмовитись від деяких із запропонованих К. Біндінгом видів конкуренції законів (як правило, від конкуренції альтернативних законів або конкуренції основного та субсидіарного законів) або інакше вирішували питання щодо змісту того або іншого виду конкуренції. Зокрема, Ф. фон Ліст, виділяючи ті самі види конкуренції законів, що й К. Біндінг, інакше розумів зміст конкуренції альтернативних законів. На його думку, у такому відношенні перебувають закони, які встановлюють відповідальність за злочини, склади яких містять ознаки, що виключають одна одну (наприклад, склади крадіжки майна та його привласнення)⁴. Однак, А. Е. Жалінський стверджує, що в сучасній доктрині німецького кримінального права зміст конкуренції законів, один з яких поглинає інший, охоплює в тому числі і ситуації, коли склад одного злочину не поглинає інший, але при цьому вчинення першого злочину (більш тяжкого), як правило, супроводжується вчиненням іншого злочину (менш тяжкого)⁵.

Слід відзначити, що деякі фрагменти класичного вчення про конкуренцію законів, а саме – правила подолання окремих її різновидів, знайшли своє відображення в ряді кримінальних кодексів держав Європи та Латинської Америки. Наприклад, у ст. 8 КК Королівства Іспанія, ст. 7 КК Республіки Ель-Сальвадор, ст. 23 Республіки Коста-Ріка містяться положення про вирішення конкуренції між загальним та спеціальним законами, між основним та субсидіарним законами та між законами, один з яких поглинає інший, а в ч. 2 ст. 15 КК Республіки Панама – положення про вирішення конкуренції між загальним та спеціальним законами. Варто, однак, звернути увагу, що при обговоренні проекту КК Королівства Іспанія представники науки кримінального права скептично ставилися до включення в остаточний текст кодексу ст. 8. Їхні міркування ґрунтувалися на тому, що питання, подібні до конкуренції законів, мають лишатися поза увагою законодавця та вирішуватися суто на рівні теорії кримінального права. Окрім того наголошувалось, що суть проблеми конкуренції законів полягає не у правилах її подолання, а в з'ясуванні сутності її основних різновидів. Подібні міркування висловлювали і німецькі криміналісти, коли під час реформи кримінального права Німеччини (1954–1975) висувалась пропозиція щодо доповнення КК ФРН статтею, присвяченою вирішенню окремих різновидів конкуренції кримінальних законів⁶.

Підсумовуючи, зазначимо основні риси класичної теорії конкуренції законів у теорії кримінального права держав романо-германської правової сім'ї: а) питання про вирішення конкуренції кримінальних законів має вирішуватись диференційовано залежно від різновиду конкуренції; б) різновиди конкуренції кримінальних законів виділяються, виходячи із співвідношення їхнього змісту.

Класична теорія конкуренції кримінально-правових норм у радянському та пострадянському кримінальному праві.

Зазначимо, що в радянському та пострадянському кримінальному праві неоднозначно вирішувалось питання про те, що є об'єктом (предметом) конкуренції. Наприклад, В. М. Кудрявцев та О. К. Марін вважають, що ним є норми кримінального права⁷, О. В. Навроцький – статті кримінального закону (їхні частини, пункти)⁸, Є. В. Благов – гіпотези кримінально-правових норм⁹. * Ця наукова дискусія не є безпосереднім предметом нашого дослідження, тому не піддаватимемо детальному аналізу аргументи кожного з її учасників і обмежимося лише застереженням про те, що, на нашу думку, найточнішим є підхід, який підтримують В. М. Кудрявцев та О. К. Марін.

Очевидно, у радянський період розвитку кримінального права першим запропонував системне розв'язання проблеми конкуренції кримінально-правових норм В. М. Кудрявцев. У своїх працях, присвячених загальним питанням кваліфікації злочинів, він виділяв два різновиди конкуренції кримінально-правових

* Звернемо увагу, що погляди В. О. Навроцького щодо об'єкта (предмета) конкуренції найбільш близькі до традиційного розуміння об'єкта (предмета) конкуренції в науці кримінального права держав, що відносяться до романо-германської правової сім'ї.

норм: а) конкуренцію загальної та спеціальної норм (до проявів якої він відносив у т.ч. і випадки конкуренції основного та кваліфікованого складів злочинів, кваліфікованого та особливо кваліфікованого складів злочинів та кваліфікованого і привілейованого складів злочинів); б) конкуренцію «частини» та «цілого». Перший вид конкуренції має вирішуватись на користь спеціальної норми, а другий – на користь норми-«цілого»¹⁰.

Ідеї В. М. Кудрявцева справили значний вплив на інших представників класичної теорії конкуренції кримінально-правових норм у науці радянського та пострадянського кримінального права. Так, А. В. Корнєєва та Л. Д. Гаухман виділяють ті самі види конкуренції кримінально-правових норм, що й В. М. Кудрявцев¹¹. Є. В. Благов, О. К. Марін, П. П. Андрушко, О. В. Навроцький, В. В. Кузнєцов та А. В. Савченко, Г. М. Зеленев та Є. О. Письменський окрім конкуренції загальної та спеціальної норм та конкуренції «частини» і «цілого» виділяють також конкуренцію спеціальних норм (конкуренцію норм з обтяжуючими та особливо обтяжуючими обставинами; з пом'якшуючими та особливо пом'якшуючими обставинами; з обтяжуючими та пом'якшуючими обставинами), яка має вирішуватись залежно від її конкретного прояву відповідно на користь норми з особливо обтяжуючими обставинами, норми з особливо пом'якшуючими обставинами та норми з пом'якшуючими обставинами¹². Л. В. Іногамова-Хегай виділяє темпоральну, просторову та ієрархічну конкуренцію, а також змістовну конкуренцію, до видів якої відносить конкуренцію загальної та спеціальної норм, конкуренцію «частини» та «цілого», неодноразову конкуренцію та конкуренцію загальної норми та норми-винятку¹³.

Окремі фрагменти класичного вчення про конкуренцію кримінально-правових норм відображено в кримінальному законодавстві пострадянських держав. Так, ч. 3 ст. 17 КК Російської Федерації передбачає правило кваліфікації при конкуренції загальної та спеціальної норм, а ст.ст. 115-118 КК Республіки Молдова – правила кваліфікації при конкуренції загальної та спеціальної норм, кількох спеціальних норм та «частини» і «цілого».

Порівнюючи традиційне розуміння конкуренції кримінально-правових норм у радянській та пострадянській теорії кримінального права з класичною теорією конкуренції законів у кримінальному праві держав романо-германської правової сім'ї, слід констатувати серйозні розбіжності щодо об'єкта (предмета) конкуренції, видів конкуренції та їхнього змісту. Водночас обидві теорії характеризуються й достатньо важливою спільною особливістю – і конкуренція кримінальних законів, і конкуренція кримінально-правових норм вирішуються диференційовано залежно від змісту їхнього конкретного різновиду. Проте й у пострадянській науці кримінального права, й у доктрині німецького кримінального права існують теорії конкуренції кримінальних законів (кримінально-правових норм), в яких ця особливість відсутня. Такі теорії можна умовно назвати моністичними.

Моністична теорія конкуренції кримінальних законів у кримінальному праві держав романо-германської правової сім'ї. У німецькій доктрині кримінального права неодноразово здійснювалися спроби виробити єдине правило подолання конкуренції кримінальних законів (Ернст фон Белінг, Ульріх Клуг, Гюнтер Якобс), однак, всі вони мали незавершений характер¹⁴. Єдину теорію, яку можна назвати моністичною у повному значенні цього слова, було розроблено в 1980-х роках Інгеборг Пуппе. Вона пропонувала виділяти лише один вид конкуренції законів – конкуренцію загального та спеціального законів (відповідно кваліфікація таких ситуацій має здійснюватись за спеціальним законом). Усі інші кримінально-правові ситуації, які в теорії німецького кримінального права традиційно розглядалися як прояви конкуренції законів, на її думку, слід вважати проявами ідеальної сукупності злочинів. При цьому до ситуацій, коли вчинене особою діяння в поєднанні з іншими обставинами підпадає під дію кількох «споріднених» законів (наприклад, використання підробленого документа в ході шахрайства), має застосовуватись § 52 КК ФРН («Єдине діяння»), тобто особі має бути призначене лише одне покарання, а саме – покарання, передбачене найбільш суворим законом. Якщо ж закони не «споріднені» між собою, тобто якщо відображені в них склади злочинів не мають «споріднених» ознак, до відповідної правозастосовчої ситуації слід застосовувати § 53 КК ФРН («Сукупність злочинів») – особі має бути призначене сукупне покарання за вчинені нею злочини¹⁵.

Моністична теорія конкуренції кримінально-правових норм у пострадянській науці кримінального права. Мабуть, єдиним пострадянським криміналістом, який спробував системно побудувати моністичну теорію конкуренції кримінально-правових норм, був С. І. Тішкевич. У своїй монографічній праці «Єдина теорія кримінальної нормотворчості та кваліфікації злочинів» він доводить, що і конкуренція «частини» та «цілого», і конкуренція спеціальних норм (конкуренція норм з обтяжуючими та особливо обтяжуючими обставинами; з пом'якшуючими та особливо пом'якшуючими обставинами; з обтяжуючими та пом'якшуючими обставинами), насправді, є різновидами конкуренції загальної та спеціальної норм. Таким чином, на думку С. І. Тішкевича, існує один різновид конкуренції кримінально-правових норм – конкуренція загальної та спеціальної норм, яка має вирішуватись на користь другої з них. У рамках теорії підпорядкованості норм (так називав свій підхід до вирішення проблеми конкуренції кримінально-правових норм сам автор) С. І. Тішкевич виокремив п'ять формул підпорядкованості¹⁶.

Основні висновки проведеного нами огляду наукових позицій щодо конкуренції кримінально-правових норм (кримінальних законів):

1. Наука пострадянського (радянського) кримінального права та наука кримінального права держав, що відносяться до романо-германської правової сім'ї, не однаково розуміють юридичну природу конкуренції кримінально-правових норм (кримінальних законів).

2. Разом із тим і перша, і друга традиційно намагаються розв'язувати проблему конкуренції кримінально-правових норм (конкуренції кримінальних законів) диференційовано, залежно від конкретного виду конкуренції.

3. Наукові теорії, які передбачають уніфікований підхід до розв'язання проблеми конкуренції кримінально-правових норм (кримінальних законів) є винятками як для науки пострадянського (радянського) кримінального права, так і для науки кримінального права держав, що відносяться до романо-германської правової сім'ї.

¹ Лист Ф. Учебник уголовного права. Общая часть / Ф. Лист; пер. с нем. Ф. Ельшевича; предисл. М. В. Духовского. – 12-е изд. – М.: Типография А. И. Мамотова, 1903. – 358 с. – С. 268.

² Matus Acusa J. P. La teoria del concurso (aparente) de leyes en la dogmatica alemania, desde sus origenes hasta el presente (primera parte) / J. P. Matus Acusa // Ius et Praxis. – 2000. – Vol. 6. – P. 297-301.

³ Matus Acusa J. P. La teoria del concurso (aparente) de leyes en la dogmatica alemania, desde sus origenes hasta el presente (primera parte) / J. P. Matus Acusa // Ius et Praxis. – 2000. – Vol. 6. – P. 305-315; Soler S. Derecho penal argentino / S. Soler; actualizador G. J. Fierro. – Buenos Aires: Tipografía editoria argentina, 1992. – Tomo II. – 1992. – 577 p. – P. 209-210.

⁴ Лист Ф. Вказана праця.

⁵ Жалинский А. Э. Современное немецкое уголовное право / А. Э. Жалинский. – М.: Проспект, 2008. – 560 с. – С. 290.

⁶ Matus Acusa J. P. El concurso (aparente) de leyes en la reforma penal latinoamericana / J. P. Matus Acusa // Revista Chilena de Derecho. – Vol. 24. – № 3. – P. 423-426, 436-439.

⁷ Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений / Кудрявцев В. Н. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2004. – 304 с. – С. 210-211; Марин О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм: Монографія / О. К. Марин – К.: Атіка, 2003. – 224 с. – С. 53.

⁸ Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник / В. О. Навроцький. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с. – С. 388.

⁹ Благов Е. В. Квалификация при совершении преступлений / Е. В. Благов. – М.: Юрлитинформ, 2009. – 192 с. – С. 46-47.

¹⁰ Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений / Кудрявцев В. Н. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2004. – 304 с. – С. 211-214.

¹¹ Гаухман Л. Д. Квалификация преступлений: закон, теория, практика / Л. Д. Гаухман. – 2-е изд., перераб. и дополн. – М.: Центр ЮрИнфоР, 2003. – 448 с. – С. 293; Корнеева А. В. Теоретические основы квалификации преступлений / А. В. Корнеева; под ред. А. И. Рарога. – М.: Проспект, 2009. – 176 с. – С. 137.

¹² Марин О. К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм: монографія / О. К. Марин – К.: Атіка, 2003. – 224 с. – С. 109-149; Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник / В. О. Навроцький. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с. – С. 414-419; Благов Е. В. Квалификация при совершении преступлений / Е. В. Благов. – М.: Юрлитинформ, 2009. – 192 с. – С. 46-91; Андрушко П. П. Злочини проти виборчих прав громадян та їх прав брати участь у референдумі: кримінально-правова характеристика: монографія / П. П. Андрушко. – К.: КНТ, 2007. – 328 с. – С. 56-57; Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів: Підручник / В. В. Кузнецов, А. В. Савченко; за заг. ред. Є. М. Мойсєєва, О. М. Джужи; наук. ред. І. А. Вартилицька. – 2-ге вид., перероб. – К.: КНТ, 2007. – 300 с. – С. 178; Кваліфікація злочинів: Навч. посібник / [Г. Є. Болдарь, М. К. Гнетнев, Г. М. Зеленев та ін.]; за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – К.: Істина, 2010. – 430 с. – С. 32-44.

¹³ Российское уголовное право: в 2 т. / [Г. Н. Борзенков, Л. В. Иногамова-Хегай, В. С. Комиссаров]; под ред. Л. В. Иногамовой-Хегай, В. С. Комиссарова, А. И. Рарога. – М.: ИНФРА-М, 2003. – Т. 1.: Общая часть – 2003. – 623 с. – С. 348-349. – (Высшее образование).

¹⁴ Matus Acusa J. P. La teoria del concurso (aparente) de leyes en la dogmatica alemania, desde sus origenes hasta el presente (segunda parte) / J. P. Matus Acusa // Ius et Praxis. – 2000. – Vol. 7. – P. 342-348, 350-351.

¹⁵ Там само. – С. 352-354.

¹⁶ Тишкевич С. И. Единая теория уголовного нормотворчества и квалификации преступлений: Основные концептуальные положения. Теоретическая модель уголовного кодекса суверенной Республики Беларусь: монография / С. И. Тишкевич. – Мн.: АМ МВД РБ, 1992. – 181 с. – С. 68-76.

Резюме

У статті проаналізовано наукові погляди на конкуренцію кримінально-правових норм (кримінальних законів) у теорії пострадянського (радянського) кримінального права та в теорії кримінального права держав, які відносяться до романо-германської правової сім'ї.

Ключові слова: конкуренція кримінально-правових норм, конкуренція законів

Резюме

В статье анализируются научные взгляды на конкуренцию уголовно-правовых норм (уголовных законов) в теории постсоветского (советского) уголовного права и в теории уголовного права государств, которые относятся к романо-германской правовой семье.

Ключевые слова: конкуренция уголовно-правовых норм, конкуренция законов

Summary

In the article scientific looks are analyzed to the competition of criminal law norm's (criminal laws) in the theory of post-soviet (soviet) criminal law and in the theory of criminal law of the states which behave to the legal system of civil law.

Key words: competition of criminal law norm's, competition of laws.

Отримано 6.09.2010

М. МАРКУШ

Марія Андріївна Маркуш, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, суддя Конституційного Суду України

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У кінці ХХ століття в Україні відбулися кардинальні зміни в політичній, економічній і соціальній сферах суспільного життя. Відродження української національної державності, реформування її інститутів, яке наповнене новими ідеологічними засадами, потребує нової філософії державознавства, а соціально-правові процеси зміни суспільства – нової наукової інтерпретації. Змінився фундаменталістський підхід щодо класової сутності держави – політизований і ідеологізований підхід, який мав місце в радянській доктрині державотворення, був змінений на доктрину правової держави, яка виходить із пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими. Відмова від попередньої ідеології і засобів її реалізації примушують шукати нові шляхи, прийнятні для нової системи суспільних відносин, що вимагає заміни старих юридичних понять на нові.

Нові підходи до визначення суті держави визначені в Основному Законі України, повинні розкрити її як організацію влади, яка, враховуючи різноманітні інтереси громадян України, зобов'язана забезпечити збалансованість цих інтересів та їх координацію і водночас вирішувати загальні справи суспільства. Положеннями ст.ст.1 та 3 Конституції України визначено базові принципи побудови держави, а саме: Україна є правовою державою; визнання в Україні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості і безпеки найвищою соціальною цінністю; визначення прав і свобод людини та їх гарантії змістом і спрямованістю діяльності держави; покладення на державу обов'язку бути відповідальною перед суспільством і людиною за свою діяльність – разом з тим цими нормами встановлено зазначені конституційні цінності основним пріоритетом держави, а її головним обов'язком – «утвердження і забезпечення прав і свобод людини».

Зазначені положення Конституції України повинні служити головним орієнтиром діяльності держави у проведенні реформ суспільного життя, при цьому права і свободи людини та їх гарантії повинні визначати зміст і спрямованість цієї діяльності та її напрямки. Зокрема, вченими в основу концепції правової держави було покладено ідею створення системи гарантії особистості від вторгнення держави в сферу її прав і законних інтересів. Саме ця ідея і повинна знайти свою конкретизацію в правовому становищі індивіда як суб'єкта суспільних відносин.

Процес становлення правової держави повинен бути зв'язаний з формуванням такого методу правового регулювання відповідної галузі законодавства, зокрема кримінально-процесуального, який би забезпечував інтереси особистості і обмежував можливості держави щодо їх утисків, бо саме на системні проблеми у сфері кримінальної юстиції України та необхідність дотримання прав людини неодноразово звертав увагу Європейський суд з прав людини¹, акцентуючи увагу на тому, що кримінальне правосуддя повинно забезпечувати неухильне дотримання прав і свобод людини під час розслідування та розгляду кримінальних справ.

Комплексний характер реформ, які зумовлені вимогами Конституції України і відбуваються у суспільстві на забезпечення її положень, зумовлює необхідність проведення науково-теоретичних досліджень, пов'язаних з формуванням принципово нових підходів до удосконалення окремих галузей права, зокрема кримінально-процесуального права України.

Спроби ухвалити новий Кримінально-процесуальний кодекс України без зміни концепції кримінального судочинства, докорінного реформування досудових стадій кримінального процесу, створення нових стандартів та підходів до діяльності органів системи кримінальної юстиції позитивного результату не дали, бо в їх основі лежало збереження старої моделі кримінального процесу, яка не відповідає принципу верховенства права².

Основним Законом України визначено основні засади судочинства, зокрема, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; забезпечення доведеності вини; змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; підтримання державного обвинувачення в суді прокурором; забезпечення обвинуваченому права на захист; забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду (пункти 2-6, 8 ч. 3 ст. 129). Вказана норма має загальний характер і